

Специфіка комунікативного процесу обумовлюється і способом передачі інформаційного повідомлення: або за посередництвом друкованих та аудіовізуальних мас-медіа, або у комунікації «обличчям до обличчя». Сучасний політичний простір «...називають «медіатизованим», бо він утворюється під впливом зростаючих можливостей мас-медіа, до яких відносять не лише ТБ, радіо, пресу та Інтернет, а і кіно— та відеоіндустрію й книговидавництво» [4, с. 156].

Також до впливових чинників комунікативного процесу слід віднести: розвиненість окремих каналів комунікації, наявність масової аудиторії, спільна мова комунікації (стандартизація якої відбувається у процесі кодування і декодування інформаційного повідомлення), комунікативними установками учасників комунікації.

Щодо останнього, то варто враховувати також психологічні особливості учасників комунікації, їх досвід та позицію у політичному просторі.

Література

1. Буртак С. Політична реклама як маніпулювання громадською думкою [Електронний ресурс] / С. Буртак // Незалежний культурологічний часопис «І». — 2004. — № 30. — Режим доступу: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/ji-junior/N30-1/burtak.htm>
2. Токовенко В. Політичне лідерство, політична конкуренція і державне управління в Україні / В. Токовенко // Вісник УАДУ. — 2000. — № 3. — С. 280 — 285.
3. Шовкун І.В. Політична реклама як комунікативний процес: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / І.В. Шовкун; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2004. — 17 с.
4. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес : медіатизація, демократизація, раціоналізація: [монографія] / Д.В. Яковлев. — Одеса : Астропринт, 2009. — 288 с.

Денисова А.О.

аспірант кафедри політичної теорії

Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА ТА ЇЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ПАРТІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Політичні партії в Україні знаходяться на шляху до ефективного політичного інституту. Протягом 25 років вони пройшли етапи важкого та неоднозначного становлення — від уламків «партії влади» радянських часів, орієнтованих на використання адміністративного ресурсу до технологічних

проектів, спрямованих на маніпуляції громадською думкою у ході виборчих кампаній. Саме тому у партійному дискурсі й досі переважають політичні технології, спрямовані на здобуття підтримки виборців під час електоральних кампаній, а програми партій залишаються переважно формальними документами, які не акцентують увагу на управлінських завданнях та механізмах реалізації політичних та ідеологічних положень.

Натомість у демократичному політичному процесі партії виступають одним із основних інститутів представництва, який виконує важливі соціальні функції. Особливої ваги політичні партії набувають у перехідні періоди. Вони мають сприяти налагодженню ефективної комунікації між владою та соціальними групами, брати участь у виборах, формувати та відбирати політичних лідерів, забезпечувати політичну соціалізацію та інтеграцію суспільства.

У демократичній системі політичні партії здійснюють представництво інтересів суспільства. Представникам політичних партій громадяни делегують владні повноваження, обирають та переобирають їх у ході виборчих кампаній.

Партійний дискурс, у тому числі виражений у мас-медіа та комунікативних технологіях, функціонує у просторі політичних комунікацій. Через дискурсивні практики учасники політики визначають порядок денний суспільства, а політичні партії виступають в ролі ретрансляторів сенсів та цінностей, політичних ідей та ідеологій. У дискурсивній площині формуються образи політичної реальності, які згодом нав'язуються громадській думці.

Враховуючи динамічний розвиток партійного дискурсу в Україні на сучасному етапі особливої актуальності набувають дослідження інтерпретацій феномену соціальної держави у політичних програмах партій.

Партійний дискурс щодо соціальної держави почав формуватись в Європі у першій половині XIX століття. Це було обумовлено декількома групами факторів. По-перше, соціальними та економічними змінами – потребою у захисті громадян з боку держави у випадку втрати основного доходу, уваги до соціально незахищених класів, впровадженні соціальних пілґ, як складової соціальної політики держави. По-друге, політичними трансформаціями – зростанням ролі політичних партій у процесі управління державою, демократизацією виборчих змагань, раціоналізацією політики та адміністрування. Відтоді продовжується процес трансформацій концепції соціальної держави, пошук механізмів її удосконалення.

На різних етапах державотворення в Україні у партійному дискурсі феномен «соціальної держави» розглядався у відмінних контекстах, але завжди посідав важливе місце. При цьому, більше уваги приділялось «соціальній державі» у дискурсі лівих та центристських партій. Нині актуалізується з'ясування сутності соціальної держави та шляхів її розбудови в умовах збройного конфлікту на Сході України, анексії Криму, проголошеного курсу на

децентралізацію та широкого кола реформ в Україні, у центрі яких – завдання побудови правової соціальної держави.

На основі опрацювання наукових джерел можна аргументовано зазначити, що моделі соціальної держави, підходи до її сутності та шляхів досягнення базуються на різних ідеологічних установках політичних партій і є складовою загальних підходів політичної партії до розв'язання усього комплексу соціальних проблем, виражених у партійному дискурсі.

Соціальна держава представляє собою визначений механізм втручання органів влади у процес економічної саморегуляції суспільства з метою справедливого перерозподілу основних матеріальних благ. Загальні характеристики соціальної держави, хоча і є визначеними, але варіюються у різних європейських державах. Виділяють різні типи соціальної держави. По-перше, скандинавський, який характеризується акцентуванням на соціальних послугах держави. По-друге, континентальний тип, для якого характерним є увага до трудових відносин та рівня заробітної плати.

Одним із головних критеріїв успішності того чи іншого типу соціальної держави є рівень витрат держави на соціальну політику та забезпечення соціальних потреб громадян. У залежності від рівня соціальних витрат розрізняють «позитивну державу», або «ліберальну» (найнижчий рівень участі держави у перерозподілі благ), «державу соціальної безпеки», або «корпоративістську» (забезпечення державою необхідного мінімуму соціальних виплат), «державу соціальної рівності», або «соціал-демократичну» (найвищий рівень втручання держави у забезпечення соціальної справедливості).

Відповідним чином змінюються і моделі соціальної держави, з'являються її нові форми: неоліберальна, корпоративно-ліберальна, соціал-демократично-ліберальна, що віддзеркалює тренд до конвергенції основних ідеологічних течій.

До функцій соціальної держави належать: забезпечення високого рівня захисту соціальних та економічних прав індивіда, соціальний захист різних груп громадян, соціальне вирівнювання задля соціальної справедливості, ін.

У Конституції України державу проголошено соціальною (ст. 1), але повноцінна та усебічна реалізація даного положення залишається справою політичних еліт майбутнього.

Водночас, слід констатувати наявність у партійному дискурсі положень, впровадження яких буде сприяти формуванню соціальної держави. Мова йде про необхідність забезпечення принципів соціальної справедливості, формування соціальної ринкової економіки (яка здатна гарантувати соціальну орієнтованість економічної політики та, водночас, економічне зростання), створення сучасної системи соціальної політики щодо незахищених верств населення, посилення соціальної та правової захищеності індивіда.

Під час виборчої кампанії 2014 року на питанні соціального захисту населення, як важливої складової соціальної держави наголошували усі

політичні партії. Особлива увага приділялась соціальному захисту учасників АТО та їх родин. Зокрема, «Батьківщина» пропонувала надати учасникам АТО статус учасників бойових дій. У програмах «Народного Фронту» передбачалось надання державою житла для учасників АТО, а «Самопоміч» пропонувала адресне соціальне забезпечення військових (до речі так само адресну допомогу пропонується надавати й іншим категоріям громадян).

Також «Батьківщина» та «Народний Фронт» пропонують створити «єдине вікно» та запровадити електронне урядування в Україні, а люстрацію та скорочення держапарату підтримують усі, окрім «Опозиційного блоку». У програмі Радикальної партії є заклик до перерозподілу економічних благ шляхом зниження податків на доходи фізичних осіб і водночас підвищення податків на «сировинну продукцію олігархів», запровадження окремого «податку на олігархів» на час кризи, а також доплати з боку олігархів за приватизовані об'єкти.

Враховуючи високу динаміку сучасного політичного процесу в Україні, зазнають змін і програми політичних партій, у тому числі – й у частині соціальної політики та соціальної держави. Зокрема, у новій редакції програми партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» (від 28.08.2015 р.) зазначено, що державні службовці мають перетворитися на менеджерів з надання державних послуг громадянам» [1]. Відзначимо, що дане положення цілком відповідає сучасним уявленням про сервісну державу. Також у програмі визначено механізми та принципи соціальної допомоги: адресність, спрощення процедури отримання, державна турбота про громадян, які зробили належний внесок у добробут суспільства, та фізично не може бути повноцінним учасником ринкових відносин, створення єдиного уніфікованого реєстру осіб, що перебувають на утриманні держави або отримують соціальну допомогу.

Таким чином, інтерпретації феномену соціальної держави у партійному дискурсі в Україні пов'язуються із еволюцією громадянського суспільства, правової держави та демократизацією політичної системи. У програмах партій лівого та правого спрямування громадянському суспільству приділяється значно менше уваги, ніж у центристських партій.

На сучасному етапі у партійному дискурсі переважають теми війни з Росією, децентралізації влади, проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції. Більшість партій обмежуються загальними фразами та політичними штампами не лише при формулюванні мети політичного розвитку країни («перемога», «справедливість», «добробут», «європейська інтеграція», ін.), а й говорячи про механізми її досягнення та вирішення найскладніших політичних, економічних, безпекових питань сучасності.

Література

1. Програма партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://solydarnist.org/wp-content/uploads/2015/12/programa_solidarnist.pdf

Коппель О.А.

*доктор історичних наук,
професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Пархомчук А.Д.

*студентка IV курсу відділення міжнародної інформатики
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЦИВІЛІЗАЦІЙНА ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ

Формування і розвиток політологічних ідей в Україні тісно пов'язані з визначенням цілей української держави, її місця в світовому цивілізаційному просторі. Дослідження формування зовнішньополітичної ідентичності України актуалізується завдяки двох аспектів: внутрішньому – Україна почала проводити власну зовнішню політику і зовнішньому – змінам у ситуації на міжнародній арені. В умовах зовнішньої агресії проти України дискусії щодо природи зовнішньополітичної ідентичності виходять далеко за межі теоретичних розробок. Вони обумовлені необхідністю збереження незалежної української держави, розв'язання конкретних завдань як її зовнішньої, так і внутрішньої політики.

Дослідження формування зовнішньополітичної ідентичності України визначається його актуальністю та недостатньою розробленістю, незважаючи на наявність потужної наукової школи дослідження суміжних проблем, якими плідно займаються українські науковці [1]. Віддаючи належне теоретичній і практичній значущості попереднього наукового доробку в сфері вивчення феномену зовнішньополітичної ідентичності України, слід зазначити, що цивілізаційний дискурс даного явища не одержав повномасштабного осмислення в науці про міжнародні відносини. Тому його актуальність визначається необхідністю комплексного аналізу феномену зовнішньополітичної ідентичності України, його цивілізаційного виміру, основних чинників та механізмів її формування, а також можливістю подальшої екстраполяції наявних